

Dorozsmai munkásélet

2. A munkahelyek egy-ötödét valamelyik ipari vállalat Szeged-Kiskundorozsmára telepített üzem. Itt dolgozik a nők közel egyharmada. A Dorozsmai lakó munkások döntő többsége szegedi üzemekbe jár dolgozni. A megkérdezetteknek valamivel több mint a fele egy munkahelyen, a többiek közel egyenlő arányban két és három munkahelyen dolgoznak. Jelentős eltérést találunk a nemek szerint a munkahelybeosztásban. A nőknek közel kétharmada, a férfiaknak mindössze egyharmada dolgozik több munkahelyen. Minden harmadik munkás három munkahelyen dolgozik. Ez utóbbiak kedvezőtlen volta megmutatkozik a mindennapi élet tevékenységének összetételében is.

A Dorozsmai lakó iparban foglalkoztatottaknak kétharmada első generációs munkás. A megkérdezetteknek mindössze egyharmada származik olyan családból, ahol az édesapa is az iparban, illetve az építőiparban dolgozott. A többség szülei még mezőgazdasági termelésben foglalkoztak vagy foglalkoznak. Viszont a munkásoknak mintegy kétharmada iskolai befejezése után közvetlenül az iparban, építőiparban helyezkedett el. Minden ötödik munkás mezőgazdasági tevékenység után került az iparba. Ezek jelenleg főleg segéd- és betanított munkásként dolgoznak.

A foglalkozás váltása megmutatkozik a családok összetételében is. A dorozsmai munkáscsaládok több mint felében mindkét házastárs az iparban dolgozik. A munkások inkább kötnek házasságot munkásokkal, mint a férfiak munkásokkal. A férfiak több mint tíz százalékának házastársa szellemi munkakörben dolgozik. Az ipari-mezőgazdasági jellegű vegyes családok egyre inkább eltűnnek, csupán minden 20. család ilyen összetételű.

1977 májusában, a munkások bevezetése előtt a munkások egy főre eső havi jövedelme (a megkérdezettek nem mindig százszázalékosan megbízható bevallása szerint)

1950 forint volt. Ez az összeg a szakképzettség szintje és a nemek szerint különbözik. A nők többsége betanított munkás, ezért ezekben a családokban az egy főre eső havi jövedelem átlaga száz forinttal alacsonyabb, mint a férfiak esetében.

A lakáskörülmények igen kedvezőnek mondhatók. Kilenvenöt százalék saját házában lakik, 4 százaléknak tanácsi értékesítésű öröklakása van, mindössze egy százalék lakik albérlésben.

A munkások döntő többsége, tíz közül 9 fő helyi illetőségű, a többiek az utóbbi tíz évben kerültek Dorozsmára. A Szegedről Dorozsmára költözők között a közvetlen termelésirányítók, a tanyáról betelepültek között a segédmunkások vannak többségben.

Az egyén életmódját jelentős mértékben meghatározza, hogy hétköznapokon és munkaszüneti napokon milyen tevékenységeket mekkora időráfordítással végez. Az időmérlegében előforduló tevékenységek és az ezekre fordított időmennyiség fontos felvilágosítást ad arról, hogy az egyén hogyan rendezte el a napi tevékenységét, azaz mindennapi életét, életmódját.

Kérdőbiztosaink számos egyéb kérdés mellett megkértek a dorozsmai munkásokat, mondják el, hogy a látogatást megelőző hétköznapon és a legutolsó munkaszüneti napon 30 perces időbontásban mit csináltak reggel 5 órától 23 óráig. Ezek alapján készítettük el a 24 órás időmérleget.

A kapott válaszokat az alábbi tevékenységcsoportokba soroltuk be:

1. kereső-, termelőmunka, valamint az otthon és a munkahely közötti távolság megtételére fordított időmennyiség.

2. Egyéb munkatevékenységek: idekerült a gyermekek és a háztartás ellátása mellett mint jövedelmekiegészítő munka: az állatgond-

zás; kert, háztáji megművelés; mellék munka, építkezés és egyéb ház körüli munka.

3. Szabadidő-elfoglaltságok között szerepel a nagyon kedvelt és hosszú időtartamban folytatott tévézés, rádióhallgatás, olvasás, mozilátogatás, családi körben folytatott beszélgetés, vendégszolgálat, szórakozóhelyek látogatása, játék, tanulás, kézimunka, művelődési intézmények látogatása stb.

4. A társadalmi-politikai tevékenységeknél figyelembe vettük a társadalmi-politikai közéleti tevékenységet és ide kíváncsított a felvétel időpontja miatt a május elseji rendezvényen való részvétel is.

5. Személyi ellátáshoz soroltuk a személyi higiénia: mosdás, öltözködés, felkészítés, lefekvés, a napközbeni pihenés és az étkezések időmennyiségét. Alvásnak vettük az este 23 órától reggel 5 óráig terjedő időtartamot.

Az ún. „tegnapinterjú” alapján elmondhatjuk, hogy az átlag dorozsmai ipari munkás reggel 5 óra 26 perckor kel és este 21 óra 44 perckor tér nyugovóra, összesen 7 óra 42 percet pihen.

A hétköznapnak csaknem felét munkahelyén és otthon munkával tölti, összesen 11 óra 5 perccel foglalkozik különböző munkatevékenységekkel. Ebből otthoni munkára 3 óra 5 perccel fordít.

A gyermekek ellátása átlagosan 23 percet, a háztartási teendők elvégzése 1 óra 36 percet, a jövedelmekiegészítő munkák 1 óra 6 percet igényelnek. Több mint egy óra-ja telik el azzal, hogy munkahelyére beérjen és hazamenjen.

A szabad idő elfoglaltságokra 2 óra 39 percet fordít. Ebből 1 óra 28 percig nézi a televíziót, összesen 20 percet fordít rádióhallgatásra, újság- és könyv-olvasásra, valamint mozilátogatásra.

Társasági (elsősorban szórakozóhelyek látogatására) és családi elfoglaltságra fél óra ideje jut. Más szabadidő-tevékenységekre csak néhány perc ideje marad.

Társadalmi-politikai-közéleti tevékenysége átlagosan 10 percet igényel.

Személyi ellátásra közel másfél órát fordít, egy-egy étkezés 20 percig tart.

Szentirmai László

Beszélgetés az energiáról

A felügyelet

— Hány fok van itt az irodában?

— Nem tudom. Mindjárt megmértem.

— Ez a falon huszonnégyet mutat.

— Annyi nincs. Az ilyen szobahőmérők nem pontosak.

— Mi a pontos?

— Ez. Elektronikus kijelzésű hiteles mérő.

— Mennyit mutat?

— Huszonhárom egész harmincöt század fokot.

— Nincs melege?

— Dehogy!

— Mennyi az előírás?

— Hűsz fok.

— Akkor ez az iroda szabálytalan hőmérsékletű?

— Ha szigorúan vesszük...

— az. De nézze meg, el van zárva a fűtés.

— Tehát ezt az előírást be sem tudják tartani?

— Azt hiszem, nem.

— Mit szól ehhez az energiefelügyelet?

— Megállapítja...

— Az ön munkahelye?

— Energiafelügyelet. Teljes nevén Állami Energetikai és Energia-biztonságtéchnikai Felügyelet Közeti Energiafelügyelete.

— Mire ügyel az energiefelügyelet?

— Csongrád, Bács-Kiskun, Békés megye energiahálózatának ellátására, a tüzelőtől a gáz- és villanyszolgáltatásig.

— Takarékosra intenek lépten-nyomon. Nincs elegendő energiánk, vagy pazarlunk?

— Tudomásom szerint van annyi, amennyire az adott időben szükségünk van, hiánygazdálkodásról tehát szó sincs, de az energiahordozók sokba kerülnek, azaz legyünk takarékosabbak!

— Az áremelés nem figyelmeztető?

— De, minden bizonnyal.

Elég arra gondolni, hogy tavaly a villamos energia felhasználásának növekedési üteme a korábbi 7-7,5 százalékkal szemben csak 3,5 százalék volt.

— Mit jelent ez konkrét számban?

— A múlt évre tervezték 5 ezer 450 megawatt legnagyobb terhelést, ezzel szemben csak 5 ezer 100 megawatt volt szükség. Ez többek közt azt is lehetővé tette, hogy nem kellett tartósan a rosszabb hatásfokú erőműveket üzemeltetni.

— Magyarazat?

— Kevesebb lámpát égünk, ritkábban szól a rádió, tévé főlegesen. Úgy látszik, a fogyasztók megértik, hogy takarékoskodni kell.

— Kevesen értjük, hogyan tudják a tülnök több száz kilométerre levő erőműben, hogy most bekapcsoltuk, vagy elzártuk a tévét vagy a

villanylámpát. Vagy kérdezheink úgy is: nem termelnek-e fölöslegesen áramot?

— Nem termelnek. Az országos teherelosztóban — ezt a televízióból is ismerhetik folyamatosan érzékelik, s továbbítják az impulzusokat.

Az energiai igény növekedését, csökkenését „megérzi” az erőmű és a kapacitása határáig több vagy kevesebb áramot termel.

— Tehát az én villanykapcsolóm is „szabályozza” az áramtermelést?

— Igen.

— Es mit kell ezen felügyelni?

— Az energiefelügyelet nem a lakosság közvetlen energiahálózatát vizsgálja, hanem a közületeket.

— Akkor ne várjam az elektronikus hőmérős szakembert?

— Ne. Csak üzemekben, vállalatokban, intézményekben járunk. De nemcsak hőmérsékletet mérni. Sőt, vannak jelentősebb feladataink is.

— Ki szabja meg, mit vizsgáljanak?

— Az országos előírások, legtöbbször a Nehézipari Minisztérium rendeletei. Ezek betartását ellenőrzik.

— Például?

— Többek között NIM 11-es számú rendeletét a helyiségek túlfűtéséről. Betartják-e az előírt hőmérsékleti értékeket.

— Itt jó idő van, mert nem tartják be. A színházban, Szegeden betartották az ott érvényes előírást, vacogott a közönség. Akik kiadták, vajon ültek három órát 18 fokban?

— A rendeletet nem bírálni, betartatni a feladatunk. A helyiségekről egyébként annyit, hogy a rendelet szerint a színházi nézőtérre a

szabvány nem 18, hanem 20 fok, de két fokos túllépésért még nem szólunk.

— Miért „szólnak”?

— Valójában mi nem büntetünk, legalábbis egyelőre csak felmérünk, adatot gyűjtünk és továbbítjuk az országos szervekhez.

— Van foganatja a szabványknak?

— Lesz, mert a rendeletalkotásban támaszkodnak a vizsgálataink eredményeire.

— Mit vizsgáltak?

— Többek között az említett kivül a villamosenergia- és földgázkorlátozásba bevonat nagyfogyasztók felkészülését várta az energiamarkadás esetére. Terhelésmérések jegyzőkönyveit ellenőriztük.

Megvizsgáltuk, hogyan hajtották végre a vállalatok a villamos energiával való fűtést korlátozó rendeletet. A hozzánk tartozó megyék nagyobb városainak energiellátására tanulmánytervet készítettünk, így például Gyula, Békéscsaba, Szentes számára. Vizsgáltuk például egyes gyáraknál azt, hogy a késztermék előállításához mennyi energiát használtak fel.

— Az ellenőrköt, felügyelőket sokan tartják akadékoskodó idegeneknek.

— Mi inkább segítünk. Az energiagazdálkodás üzemi szervezetének kiépítését nemcsak hogy segítjük, de az energetikusoknak hirdetett munkaversenyyel a hatékonyságot is növeljük. Az energetikus-munkaverseny helyezettjeit jutalmakkal évenként díjazzuk is.

— Neve?

— Siklósi Tibor.

Igriczi Zsigmond

Bányászati mérőműszerkülönlegességek

Ostrava vidékén található Csehszlovákia legnagyobb készletelhelyei. Az itteni bányákban a biztonsági mérésekre használt műszerek többsége az Ostravai Szénbányászati Tudományos Kutatóintézetben készült. Elsősorban a geofizikusok részére fejlesztik ki a különleges mérőberendezéseket, amelyek előrejelzik a földalatti hegymozgásokat, ki-tapogatják a meddőközetet, és a különböző ásványve-reket a széntárnákban, sőt irányíthatják a kitermelési munkálatokat is.

Az intézet munkatársa, Ludek Dlouhy mérnök és mérés-technikai csoportja hét évvel ezelőtt hívta fel magára a figyelmet. Akkor próbálta ki először, nagy sikerrel azt a különleges műszert, amely kimutatta, nincs-e a tárnában dolgozó kombájn útjában valamilyen nem várt és nemkívánatos kőzet. Ma már az Ostrava-Karvina szén-vidék legtöbb bányájában használják a különleges műszert. Dlouhy mérnök és kollektívája ezért a találmányáért Klement Gottwald állami díjat kapott.

A csoport jelenleg több, az állami kutatási feladatokkal összefüggő problémát megoldásán dolgozik. Már elkészítették az SP-2 típusú kézzelvezérelt kimutató műszert, amely erősen robbanásveszélyes környezetben, és nehezen vagy egyáltalán nem megközelít-

hető területen is munkába állítható. A SAZZ-3 típusú szeizmoelektromos műszer a földrengésveszélyes bányákban keletkező szeizmoelektromos impulzusok nagyságának és gyakoriságának mérésére szolgáló, számítástechnikai irányítású berendezés, és már kísérletképpen üzemel két karvina bányában.

Több más műszer mellett befejezték egy hegyomlás előrejelző mutató szeizmoelektromos információs rendszer tervezési munkáit is. Ez a rendszer huszon-négy csatornás méréseket tesz lehetővé, amivel minden alapvető szeizmoelektromos paraméter kimutatható. Az első berendezés kipróbálását már meg is kezdték az Ostrava-Karvina szénvidék Doubrava bányájában. A kutatóintézet mérőműszereit Lengyelországban és Grúziában is sikerrel hasznosítják.

Parkerdő

Kirándulóközpontnak alkalmas parkerdőt alakítottak ki Tapolca közelében, a Viszló-patak festői völgyében. A „bauxitváros” pihenői, sportolói vagy lakói praktikus felszerelt erdei tornaplya fogadja. Felkészültek itt a váratlan esősze-re is: fedett menedékhelyeket építettek.

Mikor számít a nyugdíjba a szakszövetkezeti tagság?

Szakszövetkezeti tag volt több éven át B. J. domaszéki olvasónk. Tizenkét éve vállalatnál dolgozik, az idén tölti be a 60. életévét, s nyugdíjba szeretne menni. Kérdezi: az öregségi nyugdíjának megállapításánál a szakszövetkezeti tagsági idejét számításba veszik-e?

A társadalombiztosítási rendelkezések szerint más szabályok vonatkoznak az 1970. december 31-ig szakszövetkezeti tagként eltöltött időre, s mások az ezt követő időkre. A mezőgazdasági szakszövetkezeti tagként 1971. január 1-e előtt eltöltött időből csak azok a naptári évek számítanak szolgálati időnek, amelyeket a tag 1973. december 31-ig elterjesztett kérelme alapján az illetékes társadalombiztosítási igazgatóság jogerős határozattal nyugdíjvének ismerte el.

Az 1970. december 31-e után szakszövetkezeti tagként eltöltött időből viszont a nyugdíj megállapításánál azokat a naptári éveket veszik szolgálati időként figyelembe, amelyekben a férfi tag legalább 150, nő tag pedig legalább 100, tízórás munkanapot teljesített. Ha a dolgozó ennél kevesebb munkanapot teljesített, a naptári évből annyiszor 30 nap számít szolgálati időnek, ahányszor a férfi 13, a nő pedig nyolc munkanapot dolgozott. A belépés és a kilépés évéből, illetőleg abból a naptári évből, amelyben az igazgató nem volt az évben tagja a szakszövetkezetnek, ugyancsak annyiszor 30

nap számít szolgálati időnek, ahányszor a férfi 13, a nő pedig 8 munkanapot teljesített. Természetesen ezen a címen azonban a tagsági idő tartamánál hosszabb idő nem vehető figyelembe.

A rendelkezések szerint nem számít szolgálati időnek a szakszövetkezeti tagként eltöltött idő, ha a szakszövetkezeti tagot 1975. július 1-e előtt mentesítették a nyugdíjbiztosítás alól, é nyugdíjárulékot sem fizetett.

Olvasónk a fent közölték alapján bizonyára már el tud igazodni, hogy szakszövetkezeti tagsági idejéből le lehet-e nyugdíjazásánál szolgálati időket figyelembe venni, vagy sem.

Dr. Y. M.

Újabb lehetőség a szarvasmarha-tartásban

Az MSZMP XI. kongresszusának határozata alapján a nagyüzemi gazdaságok fejlesztése mellett a népgazdasági érdekeiket megfelelően továbbra is támogatni kell a háztáji és kisüzemi gazdaságok termelését, amely a meglévő gazdasági épületek, a családi munkaerő és a „szabad idő” kihasználásán alapul.

Csongrád megyében is hagyományra és nagy jelentőséggel bír a háztáji és kisüzemi gazdaságok állattartásának. A megye összes tehén- és előhasiüsző-állománya 40

ezer 500 darab, melyből 14 ezer 700 háztáji és kisüzemi gazdaságban van (36 százalék). Különösen nagy gond a kisgazdaságokban a szarvasmarha- és ezen belül a tehénállomány jelenlegi számának fenntartása, ami a növekvő élelmiszer-fogyasztás és az export feladatainak teljesítésekor nem hagyható figyelmen kívül.

A kistermelők tenyésztői kedvét nagyban befolyásolja az értékesítési biztonság. Ennek érdekében a szaporítóüzorborjakat 1972 óta vásárolják fel. 1980 februárjától kezdve szerződéses vemhesüsző-nevelő akcióit indít a megyei Takarmányozási és Állattenyésztési Felügyelőség. Ennek az a célja, hogy a kistermelő az eddig eladásra felkínált, tenyésztésre alkalmas üszőborjút felneveli, megtermékenyíteti és hété hónapos vemhességgel eladásra felkínálja.

Az akcióban felnevelt vemhes üszőt a termelő maga is tenyésztésbe állíthatja. Ez esetben éves tartáskor — utólag — első tehénre 2 ezer 500 forint, második és minden további tehén tartáskor 5 ezer forintot kap a termelő. A tehén négyéves tartásának vállalása esetén az első állatnál 10 ezer forint, a második és minden további tehénnél 20 ezer forint állami támogatást kaphat a gazda.

Amennyiben az akcióban felnevelt vemhes üszőt a termelő nem állítja tenyésztésbe és értékesíti hiányában le kell azt eladni, úgy 5 ezer forint költségterítést kap, az ilyen tehénre a tenyésztő szabadon rendelkezik a vágóra is eladhatja — tájékoztat a Csongrád Megyei Takarmányozási és Állattenyésztési Felügyelőség.